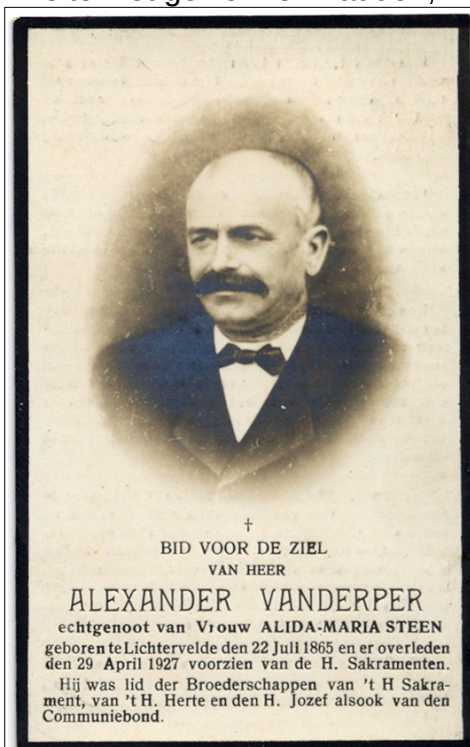

Deportatie tijdens de Eerste Wereldoorlog

Geert Coussement

Door het feit dat de oorlog niet tot een ontknoping kwam en de voedselschaarste steeds nijpender werd, besloot de Duitse overheid over te gaan tot de deportatie van een honderdtal Lichterveldse gezinnen naar Herentals. Voor sommige Lichterveldenaars is deze deportatie een definitief afscheid geweest van hun gemeente, parochie, vrienden en familieleden, want zij overleden in ballingschap.

Hij heeft ons altijd al verbaasd, den Eersten Wereldoorlog. Nu nog tot op heden ten dage fascineert hij jong en oud die geïnteresseerd zijn in de tijd van toen er tijdens de "groten oorlog" slag werd geleverd. Maar met de jaren zijn de helden uit de loopgravenoorlog niet zo talrijk meer. Weldra blijven alleen de oorlogsmonumenten en de soldatenkerkhoven over. Bevrijders of krijgsgevangenen ervoeren spoedig dat zij in feite niet gewonnen hadden, maar er zeer veel verloren hebben; onder andere hun schoonste jeugdijaren.

Alexander Vanderper of ook nog Sander Perre genoemd, was de slager van het Comité bij wie men varkensvlees kon verkrijgen. Hij was tevens de vader van Maria en Julia Vanderper, die bij het bombardement op 06/09/1915 in de Beverenstraat om het leven kwamen.

Alhoewel Lichtervelde niet onmiddellijk in de buurt van het front lag, had het toch vier jaar lang met de Duitse bezetting af te rekenen. Lichtervelde was de eerste gemeente achter het front die niet werd ontruimd. Met zijn belangrijk spoorwegknooppunt was het dan ook strategisch van groot belang, bijgevolg was Lichtervelde vaak het mikpunt van bombardementen.

Tijdens de oorlog was Lichtervelde gelegen in het *Sperrgebiet*. De mensen die in dit gebied woonden, werden er in hun vrijheid beperkt. Het *Sperrgebiet* op zijn beurt was onderverdeeld in twee delen. Het front en omgeving werd het "operatiegebied". In de volksmond kreeg het de bijnaam van "de hel...". Het gebied tussen Lichtervelde en het front noemde men het "vagevuur"; eigenlijk was het "het etappengebied". De Lichterveldenaars moesten zich dus schikken naar de verordeningen van de *Ortskommandant*.

Toen eind oktober, begin november het front stagneerde en de eerste slag om Ieper beëindigd werd, dacht vrijwel niemand in Lichtervelde dat men bijna 4 jaar lang dagelijks Duitsers tegen het lijf zou lopen in het dorp. Eénmaal dat het front definitief

vastlag en de loopgravenoorlog kon beginnen, werd Lichtervelde omgebouwd tot een verplegings- en bevoorradingscentrum voor de Duitse troepen.

Dagelijks bevonden er zich te Lichtervelde enkele honderden Duitsers. Daarnaast waren er konvooien en troepen die naar het front reden, met mondvoorraad en munitie. De eerste twee oorlogsjaren waren de levensmiddelen tamelijk goed verkrijgbaar voor de burgerbevolking. Het is echter een feit dat naarmate de oorlog vorderde, sommige levensmiddelen schaarser werden en zelfs helemaal niet meer te verkrijgen waren. De Duitsers eisten een groot deel van de koek op voor hun troepen aan het front.

De bevolking probeerde zich zo goed en zo kwaad als het kon uit de slag te trekken. Op zondag werd een bord uitgehangen aan het huis van het "Comiteit" in de Neerstraat. Zo wist men wat er te verkrijgen was in de loop van de week. Door middel van een gezinskaart kon men er eetwaren krijgen. Meestal beperkte de voorraad zich, en dit vooral vanaf 1917, tot gedroogde groenten, spek en bonen. Men kreeg er ook broodbonnetjes naargelang de grootte van het gezin. Ze gaven recht op twee, vijf of tien broden. Vanaf 1917 verminderde de kwaliteit van het brood daar het meel grotendeels bestond uit maïs en rogge. Het onmiddellijk gevolg was dat de bakkers geen fatsoenlijk brood meer konden bakken. Sommigen legden dan ook hun werk stil zoals bakker Jules D'Heedene¹ in de Ketelbuiserstraat.

Tijdens de oorlog en vooral in het begin, werd er graan geïmporteerd uit Amerika. Naarmate de oorlog vorderde, nam deze invoer af.

Jaar	Maand	Ton graan
1916	augustus	73.000
1916	september	73.000
1916	oktober	73.000
1916	december	34.000
1917	februari	24.000
1917	maart	5.745

Uit die cijfers blijkt maar al te goed dat de buikriem steeds meer kon worden dichtgesnoerd.

Begin 1917 eisten de Duitsers opnieuw paarden op. Daarnaast kwam er ook een bevel dat slechts 75 gram vlees per man per week mocht uitgedeeld worden door het Comiteit. De landbouwers die te weinig melk leverden werden met een boete bedacht.

Ook het brandhout werd steeds schaarser. De bossen die Lichtervelde toen nog rijk was, waren een toevluchtsoord voor de koulijdende mensen. Ook de Duitsers maakten er gretig gebruik van. De bakkers die nog wat hout hadden om hun eigen broodje te bakken, moesten het verstoppertje. Anders werd het gepakt.

---

¹ Nu de bakkerij van Oktaaf D'Heedene, Ketelbuiserstraat.

Op ongeveer 100 meter van waar nu het Veldkapelletje staat, stond een houten kasteeltje, eigendom van een Roeselaarse dame. Het werd gebouwd in 1912, maar in 1917 werd het door de Duitsers volledig afgebroken. Het volledig in hout opgetrokken buitenverblijf leverde hen aardig wat brandhout.

De toestand in Lichtervelde verslechterde zienderogen. De Duitse overheid besliste, tijdens de zomer van 1917, zoals in de meeste gemeenten uit de omgeving, dat verschillende Lichterveldse huisgezinnen het dorp zouden moeten verlaten. De voedselvoorraad volstand niet meer. De mensen kregen 24 uur de tijd om hun spullen bijeen te zoeken en werden samengebracht in het Lichterveldse station waar een trein klaarstond om hen weg te voeren. Ongeveer honderd gezinnen werden gedeporteerd. De meesten waren bejaarden en moeders met hun kinderen.

Het is duidelijk dat de Duitsers met deze maatregel voor heel wat opschudding en tragische taferelen hebben gezorgd. De trein vertrok omstreeks 10 uur en pas om 4 uur 's anderendaags 's morgens waren de mensen in Herentals.

Uit de verhalen van de mensen die deze deportatie meemaakten, blijkt dat ze in Herentals zeer goed werden ontvangen. De plaatselijke bevolking deed al wat ze kon om het de Lichterveldenaars naar hun zin te maken.

In de streek rond Herentals bevonden er zich nog mensen uit Torhout, Gits Hooglede en Beveren.

De Lichterveldse jeugd die de deportatie heeft meegemaakt, maakte er kennis met de terughoudende Kempense kinderen. Ze speelden er, haalden er kattenkwaad uit en liepen er school. Van het helse oorlogsgebeuren was er daar niet veel te bespeuren. Alleen de heimwee die men had naar zijn eigen streek en familie, door de verbanning veroorzaakt, en de voedselschaarste wezen erop dat het oorlog was.

Sommige Lichterveldenaars woonden in bij een Herentalse familie. Anderen hadden het geluk er alleen een woning te betrekken. Zo werden Robert en Arthur Deblaere met hun moeder opgenomen in de familie Van de Waeter te Herentals. Daar hebben ze 's morgens leren spek eten. En als de klas uit was liepen ze om ter vlugst naar huis, want wie het eerst thuis was, kreeg de grootste boterham. Toen ze er nog een vroegen aan hun moeder weende ze, want meer kon ze aan haar jongens niet geven. Hun vader, Victor Deblaere, was frontsoldaat en bij zijn doortocht in Lichtervelde vernam hij dat zijn gezin in Herentals was. Victor Deblaere trok te voet naar Herentals. Tijdens de Tweede Wereldoorlog vond de familie Van de Waeter onderdak bij de familie Deblaere in Lichtervelde.

Uit talrijke gedachtenissen blijkt dat verschillende Lichterveldenaars in ballingschap overleden zijn en begraven werden te Herentals.

Ook uit de bevolkingscijfers van de burgerlijke stand valt op te maken dat in 1917, de plaatselijke bevolking het zeker niet gemakkelijk had. In 1900 bedroeg het aantal inwoners te Lichtervelde 6511. In 1910 was dit cijfer opgelopen tot 6716. In 1920 telde men slechts 36 inschrijvingen meer dan in 1900. Het is duidelijk dat de oorlogsja-

ren hun tol hebben geëist tijdens de oorlogsjaren wat de bevolkingsaan-groei betrof. Vóór de Eerste Wereldoorlog telde Lichtervelde met 6811 eenheden in 1913 het hoogste aantal inwoners. Dit cijfer nam tijdens de oorlogsjaren voortdurend af om een spectaculaire duik te nemen in 1917. Eind '17 telde men 6621 inwoners. In 1919 was dit cijfer nog gedaald tot 6487, of minder dan in 1900.

In 1912 hadden nog 65 huwelijken plaats en noteerde men 186 geboorten. In 1916 was het aantal huwelijken gedaald tot 15 en het aantal geboorten tot 111. In 1917 noteerde men 182 sterfgevallen en in 1918 liep dit cijfer op tot 203. Het is meteen duidelijk dat de laatste oorlogsjaren hun tol hebben geëist onder de Lichterveldse bevolking.

In 1918 hadden slechts 99 geboorten plaats maar in 1920 was dit cijfer teruggelopen tot 164.

Jaar	Geboorten	Overlijdens	Inwoners
1911	180	119	6721
1912	186	111	6774
1913	177	130	6811
1914	168	130	6749
1915	149	141	6741
1916	111	123	6737
1917	103	172	6621
1918	99	203	6532
1919	136	135	6487
1920	164	121	6547

In 1921 werd het geboortecijfer opnieuw bereikt van 1911 met 181. In 1919 was er een geboorte-overschot van één. Merkwaardig is nog de vaststelling dat het bevolkingscijfer van 1913 pas in 1956 werd overschreden. Toen noteerde men 6848 inwoners.

†

Die zich dagelijks bereidt tot de komst des Heeren, worden niet ontsteld wanneer zij den dood vóór oogen zien; want God bewaart de zaligheid als eenen schat voor hen die zuiver van herte zijn.

Bid voor de ziel van zaliger

Karel Louis ROELANDT
weduenaar van
EUGENIA CLARYSSE

*geboren te Lichtervelde den 2 Februari 1838 en overleden te Herenthals den 8 September 1918, voorzien van de HH. Sacramenten der stervenden;
lid van de broederschaapen van 't Hart van Jezus van den H. Jozef en van de H. Marguereta.*

—

God gaf, God nam. Het is geschied zooals het den Heer belield heeft; dat zijn naam gezegend zij. Job.

De gerustheid van geweten in het stervensuur is het begin der belooning voor den rechtvaardige. H. Greg.

Duurbare Kinderen, thans, ziet, ik weet dat gij mij niet meer zien zult. Helpt elkander, en weest mij indachtig door uw gebed in dezen tijd van beproeving, want God is en blijft onzen vader.

Mijn Jezus Barmhertigheid. 100 dagen afl.
Zoet Hert van Maria, wees mijn heil. 300 dagen afl.

R. I. P.

Drukk. Bongaerts, Herenthals.
Z. Nr T. 2340, 10-9-18

†

Zij heeft hare smarten geduldig verdragen, getroost door het woord: de Heer kastijdt wien Hij bemint.

Bid voor de ziel van zaliger

Louisa Van den Driessche
*lid van verschillende broederschaapen;
geboren te Lichtervelde den 27 Mei 1845,
en overleden te Herenthals den 20 Meert 1918,
voorzien van de H.H. Sacramenten.*

—

Op uwe goedheid, o Heer, en op uwe barmhartigheid heb ik altijd steun gemaakt; wees toch mijn krankheden en mijn nalatigheden niet indachtig; maar in uw almogende goedheid oordeel mij alleenlijk volgens Uw liefde tot mij. Psalm, 24.

Bewaar uw hart met alle zorg van het kwaad; want de vrees des Heeren is de ware wijsheid, en hij alleen die het kwaad vermijdt is verstandig. Job, 28, 28.

H. Maria, Moeder der barmhertigheid, ons leven, onze zoetheid, onze hoop, tot U verzachten wij klagend en weened in dit d.ijl van traenen, wil dan toch uw barmhertige oogen van ons niet afkeeren, maar toon ons, na dit ballingschap, uwen lieven Jezus.

Beminde Bloedverwanten en vrienden, wilt mij indachtig zijn in uwe gebeden.

H. Hart van Jezus, ik betrouw op U. 300 d. afl.
Maria, onze Hoop, ontferm U onzer. 300 d. afl.

R. I. P.

Herenthals. — Bongaerts-Verbeeck.
Z. Nr T. 365, 22-3-18.

†

Zalig de mensch, die de beproeving doorstaat, want als hij beproefd zal zijn, zal hij de kroon des levens ontvangen, die God beloofd heeft aan die Hem beminnen. Jac. 1, 12.

—

ZALIG AANDENKEN
aan

PAUL VANGELUWE

*geboren te Lichtervelde den 17 Augustus 1841,
godvruchtig overleden te Herenthals, 6 Sept. 1918,
voorzien van de Heilige Sakramenten.*

—

Mijn roem bestaat in God te dienen, en in Hem al mijn betrouwen te stellen. Ps. 72, 28.

O Jezus, hoe gelukkig degenen die met u in den hemel zijn. Welke onuitsprekelijke gelukzaligheid zullen zij in der eeuwigheid genieten. Nav. H. Hart.

Duurbare Broeders en Zusters, ik sterf, maar mijne liefde voor u sterft niet; dat het geloof u versterke, dat de christene hoop u vertrooste, en wij zullen elkander weldra voor altijd wederzien in den hemel.

O Heer, dat het eeuwige licht over hem schijne in 't gezelschap uwer Heiligen, omdat gij barmhartig zijt. Rom. Missaal.

Zoet Hart van Jezus, wees mijne liefde. 300 d. afl.
Zoet Hart van Maria, wees mijn heil. 300 d. afl.

R. I. P.

DRUKK. CLAEYS-VLEUGELS, HERENTHALS.
Z. Nr T. 2330, 8-9-18

†

De wijsheid die van God komt is rein, vredelievend, bescheiden, vol barmhertigheid en goede vruchten. H. Jacobus 3. 17.

Bid voor de ziel van zaliger

SIDONIE JOYE
Lid van de Congregatie van O. L. V.
van de derde Orde,
van de Broederschaapen van 't H. Hart,
van den H. Joseph en anderen,
geboren te Lichtervelde den 1 September 1853
godvruchtig overleden te Herenthals
den 9 December 1918,
voorzien van de HH. Sakramenten.

—

Die den Heer vreezen, zoeken wat Hem behagelijk is, en die Hem liefhebben, verzadigen zich aan de vervulling van zijne geboden. Eccel. 11. 19.

Zij is zacht en vreedzaam in den Heer ontslapen om in den Hemel te ontwaken. Zij leeft bij den Heer, daarvan hebben wij het betrouwen, om de reinheid harer zeden en de rechtzinnigheid van haar geloof. H. Aug.

Leef wel, en gij zult de dood niet vreezen: eert de H. Maagd Maria, en gij zult het leven vinden en de eeuwige zaligheid. H. Bonavent.

H. Hart van Jezus, ik heb betrouwen op U. 300 d. afl.
O. L. V. van het H. Hart, wees mijn heil. 300 d. afl.
Jezus, Maria, Jozef, ik offer U mijn hart en mijne ziel. 300 d. afl.

R. I. P.

Druk. Broux-Heylen. — Herenthals.